

İrsaliye ve serbest meslek makbuzu elektronik oluyor

Sadece faturalar için başlayan elektronik belge düzenleme uygulamasının kapsamı genişletiliyor. Mükelleflere; sevk irsaliyesi, müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzlarının, elektronik olarak düzenlenebilmesi imkanı sunuluyor.

Ticaret ve serbest meslek erbabı, uzun süredir tüm beyannamelerini vergi dairesine gitmeden, internet ortamında verebiliyor. Bunlar dışındaki mükelleflerde de e-beyanname sistemine katılım, her geçen gün artıyor. Beyannamelerini elden verenler, elektronik beyanname verme imkanı olmakla birlikte, bu olanaktan yararlanmak istemeyen, kira benzeri gelir elde eden bazı mükellefler...

Beyanname ve bildirimlerin ardından özellikle büyük ölçekli veya belli sektörlerde faaliyet gösteren mükellefler için e-defter ve e-fatura uygulamasına geçildi. Geçtiğimiz haftalarda bu köşemizde de değindiğimiz gibi serbest meslek erbabı için geçerli yeni bir elektronik uygulama olan 'Defter beyan sistemi' ile tanıştık. Serbest meslek faaliyeti icra eden tüm mükelleflerin bu ayın sonuna kadar başvurularını yapıp sisteme dahil olmaları gerekiyor. 1 Ocak'tan itibaren başlamak üzere, kayıtlarını bu sistem aracılığıyla tutup, beyannamelerini bu sistem üzerinden verecekler, hatta isterlerse belgelerini de bu sistemde düzenleyebilecek.

Elektronik işlemlerden yeni bir tanesi daha var ki bu haftaki yazımızın konusunu oluşturuyor. Daha önceleri sadece faturalar için başlamış olan elektronik belge düzenleme uygulamasının kapsamının genişletilmesinden bahsediyoruz. Buna ilişkin esasları belirleyen tebliğ taslağı kamuoyuyla paylaşılmıştı. Ardından çeşitli değişikliklerle aralık ayının ortalarında yayınlandı. Bu yazımızda, özellikle ticaret ve serbest meslek erbabını ilgilendiren bu yeni elektronik uygulamayı dikkatinize sunmak istedik.

HANGİ BELGELER?

Mükelleflere, sevk irsaliyesi (taşıma irsaliyesi kapsama girmiyor), müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzlarının elektronik fatura gibi elektronik olarak düzenlenebilmesi imkanı getiriliyor.

Kapsama giren 3 çeşit belgenin, ilgili mükellefler tarafından 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren;

- Elektronik belge olarak düzenlenebilmesi,
- Müşteriye elektronik ortamda iletilebilmesi,
- Elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilebilmesi, mümkün hale geliyor.

Elektronik olarak düzenlenen bu belgeler yeni bir belge olmuyor. Kağıt belgelerle aynı bilgileri içeriyor ve aynı hukuki niteliklere sahip oluyorlar.

ZORUNLU MU?

Konuya ilişkin tebliğ taslak halindeyken, bazı mükelleflerin söz konusu belgeleri elektronik olarak düzenlemek zorunda olduğu belirtiliyordu. Örneğin; e-fatura, e-defter sistemine kayıtlı olan ticaret erbabı ya da satışları belli bir tutarı aşan serbest meslek sahiplerinin söz konusu belgeleri elektronik olarak düzenlemek zorunda oldukları ifade ediliyordu.

Ama tebliğ aralık ayında yayınlanınca bazı değişiklikler yapıldığını gördük. Bunların içerisinde en önemlisi de hiç kuşkusuz uygulamanın zorunlu olmaktan çıkarılmasıydı. Buna göre hiçbir mükellef için zorunlu olmayan bu elektronik uygulamadan sadece isteyen mükellefler yararlanabilecek.

PORTAL MI, ENTEGRATÖR MÜ?

E-irsaliye, e-müstahsil makbuzu ve e-serbest meslek makbuzu uygulamasına geçmek isteyen mükelleflerin, aynen e-fatura uygulamasında olduğu gibi 3 yöntemden birini seçmeleri gerekiyor. Bunlar; portal, entegrasyon ve özel entegrasyon yöntemi olarak sıralanabilir.

En kolay ve maliyetsiz olanı portal yöntemi. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan ve www.efatura.gov.tr internet adresinde hizmete sunulan GİB portalı üzerinden sisteme dahil olunabiliyor.

Entegrasyon, kendi bilgi işlem sistemlerini Gelir

İdare Başkanlığı'nın sistemine entegre edilmesi suretiyle e-belge uygulamasına dahil olunması anlamına geliyor.

Bu iki yöntemden birinin seçilmesi durumunda uygulamaya ancak başkanlıktan izin alındıktan sonra başlanabiliyor. Bunun için "www.efatura.gov.tr" internet adresinde yayımlanan kılavuzlara uygun olarak gerekli başvuru işlemlerinin yapılması gerekiyor.

Özel entegrasyon yönteminde ise mükelleflere, teknik yeterliliğe sahip özel entegratörün bilgi işlem sistemi vasıtasıyla elektronik belgeleri alıp gönderebilme imkânı sağlanıyor. Özel entegratör izni almış kurumlarla çalışmak isteyenlerin ayrıca başkanlığa başvurma şartı bulunmuyor.

E-İRSALİYE

Sevk irsaliyesi, ticaret yapan hemen herkes tarafından biliniyor. Bir yerden bir yere mal sevkiyatında en az üç nüsha olarak düzenlenmesi gereken bir belge. İki nüshasının taşıta bulunması gerekiyor. Fiyat ve bedel hariç faturada olması gereken bilgilerin tümünü içeriyor.

E-fatura uygulamasından yararlanma iznine sahip olan veya e-irsaliye düzenleyebilme konusunda gerekli hazırlıklarını tamamlamış olan ya da uygulamaya dahil olmak için gerekli başvuruyu yapmış olan mükellefler, isterlerse 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren e-irsaliye sistemine dahil olabilirler.

E-MÜSTAHSİL MAKBUZU

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile basit usule tabi mükellefler gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden aldıkları mallara ilişkin bedeli öderken en az iki nüsha müstahsil makbuzu düzenlemek zorundalar. Bir nüshası çiftçiye imzalatılır ve alınıyor diğer nüshası ise imzalanıp çiftçiye veriliyor. Vergiye tabi olmayan çiftçilerin fatura düzenleme

imkanı olmadığından, çiftçinin satışına ilişkin belge malı alan tüccar tarafından düzenlenmiş oluyor. Bu belge, aynen gider pusulasında olduğu gibi her iki taraf açısından fatura yerine geçiyor.

E-müstahsil makbuzu uygulaması da zorunlu bir uygulama değil. Bu belgeyi düzenlemek zorunda olan mükellefler, istemeleri halinde 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren uygulamaya dahil olabilirler. Bu mükelleflerin; e-fatura, e-defter veya e-arşiv uygulamalarına dahil olma zorunluluğu da bulunmuyor.

E-SERBEST MESLEK MAKBUZU

Serbest meslek faaliyetinin birkaç temel özelliği var. İlki bir işverene bağlı olarak yapılmaması. Elde edilen geliri ücretten ayıran temel fark bu. İkinci olarak sermayeden ziyade ilmi veya mesleki bilgiye veya uzmanlığa dayanıyor olması ve ticari mahiyette olmaması. Bu da serbest meslek faaliyetini ticari faaliyetten ayıran özellikler. Serbest çalışan doktor, diş hekimi, veteriner hekim, mimar, avukat, mali müşaviri örnek olarak verebiliriz.

Bu mükelleflerin düzenledikleri belge de farklı. Ticaretle uğraşanlar fatura veya yazar kasa fişi düzenlerken serbest meslek erbabı tarafından serbest meslek makbuzu düzenlenmesi gerekiyor.

En az iki nüsha olan bu belge, serbest meslek erbabının faaliyetlerinden elde ettiği hasılatı belgelendirmek için kullanılıyor. Fatura yerine geçen belgede, serbest meslek erbabı ile müşterisine ilişkin bilgilerin yanında yapılan iş ve alınan ücretlere ilişkin bilgiler yer alıyor.

Serbest meslek faaliyetiyle işgal eden mükellefler de (noterler hariç), istemeleri halinde 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren e-serbest meslek makbuzu uygulamasına dahil olabilirler.

